

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5

Fylke: Sør-Trøndelag

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Malvik

Emne: Vassbering

Bygdelaag:

Oppskr. av: Johan Tapper

Gard: Vollan

(adresse): Vikhamar

G.nr. 24 Br.nr. 2

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsl. Eller eiga røynsl.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

I eldre tid, kanskje kvitt til 1880, vart alt vatn til fjøs, stall og kjøken bora inn i store trebøtter overalt her i bygda, når det ikkje var alt for langt å bera vatnet. Akst kallas vassre her, det hadde jarnlanker eller kjetting med ein breid kroke til å henge vassbøttem i. Vassreut vart falt på sterta over aksla, med ei botte framandfor og ei bak, og ei hand i kvar botte. Det var og nokre som hadde vassre som var uthold for halsen så dei lag på begge aksler, og dei var visst betre og bera i. Det var ingin bestemt som var vatnet, det künde vera farsa eller drungen, og delvis mann eller kona. Ofte var det ein tilgift son eller dotter på garden som hadde vassberinga. Hos husmenn var det som oftast kona som var vatnet, da mannen var borte på arbeid. Dei tunge trebøttem var for tunge for borna. Det künde vera born som var i kuttanårsalderen som künde bera når dei var store og sterke. Det var nokre som hadde ei kreskive oppå vatnet i bøttem så det ikkje skuldde skivulpa over. På gardar med lang

2

vassveg vart vatnút leirt i leir eller tyrmur. Var det leir, vart det lagt ei stor kusteibe over vatnút, så det ikkje skulde skemulju over. Karut eller tyrmur vart sett på rogn eller sluk eller som ført var.

Trubøtten vart utskifta med sinkbøtter til vassføring og kjøkenbrukt i tida 1880 - 1890, hos nokre litt lenger fram i tida. I fjøs og stall var trubøtten i bruk mykje lenger.

I dei gamle fjøs var kyrne bundne i kroggen, og fekk kyrne vatn og haketels i trubøtter.

Med det kjennskap eg har fått til det, så vart det første vassspring med jarnrør innlagt kring 1880 på einseidd gardar. Og smått om smått vart det innlagt spring på kvar gard til 1920. Dei fleste vassspring vart visst lagt i tida 1890 - 1912.

Før dei byrja å bruke jarnrør, vart det lagt nokre få vassleidningar av tre, som var laga av store svære kusteibekear av sers god kvalitet. Det vart bora hol i midten med ein lang bor som var laga for den slags boring.

Boringa vart utført av folk som hadde serlig lag for den slags arbeid. Stokkeam vart samantkøpla med ein børsing (ein brud jarnring) som vart slign inni stokkeam i skjøt-ant. Trustokkeleidningane vart visst lagt før 1880, og det av dei mest velstående bønder.

Some hadde pumpe i fjøset ifrå ein nærliggande dam, som oftast var dette damvatnút. Litt usikkert som årsvatn, så det seinare er lagt spring ifrå ein sikrare vasskjilde lenger enda. stort sett er det spring på alle gårdar no.

Siv-Tr.
Malvik

Johan Tapper,
Vikhamar

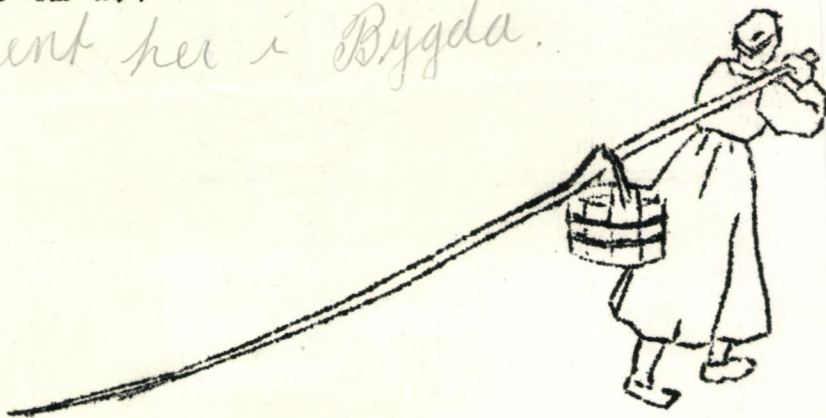
NORSK ETNOLOGISK GRANSNING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten lothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampla over. Menom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre på Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det?

Ukjent her i Bygda.

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel?

Ukjent her i Bygda

Har ein bruka kumøkk til brensel?

Ukjent her i Bygda

(Malvik Bygda)